

Státní rostlinolékařská správa

Těšnov 17, 117 05, Praha 1

tel: 235 010 302, fax: 235 010 363

e-mail: sekretariat@srs.cz

Čj.: SRS 008930/2011

V Praze, dne: 5. 12. 2011

Nářízení Státní rostlinolékařské správy o mimořádných rostlinolékařských opatřeních k ochraně proti zavlékání a rozšiřování nosatce *Rhynchophorus ferrugineus* (Olivier)

Státní rostlinolékařská správa (dále jen „SRS“), jako správní úřad rostlinolékařské péče podle § 72 odst. 4 písm. e) zákona č. 326/2004 Sb. o rostlinolékařské péči a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon“),

nařizuje

podle § 76 odst. 2 věty druhé a § 76 odst. 2 písm. a) zákona v návaznosti na § 7 odst. 4 zákona níže uvedená mimořádná rostlinolékařská opatření podle § 7 odst. 3 písm. a) a § 76 odst. 1 písm. a) a d) zákona k ochraně proti zavlékání a rozšiřování nosatce *Rhynchophorus ferrugineus* (Olivier) (dále také jen „nosatec“).

Čl. 1

Pojmy

Pro účely tohoto nařízení se rozumí:

- a) „náchylnými rostlinami“ rostliny, kromě plodů a semen, o průměru kmene u paty větším než 5 cm, druhů *Areca catechu*, *Arecastrum romanzoffianum*, *Arenga pinnata*, *Borassus flabellifer*, *Brahea armata*, *Butia capitata*, *Calamus merillii*, *Caryota maxima*, *Caryota cumingii*, *Chamaerops humilis*, *Cocos nucifera*, *Corypha gebanga*, *Corypha elata*, *Elaeis guineensis*, *Howea forsteriana*, *Jubea chilensis*, *Livistona australis*, *Livistona decipiens*, *Metroxylon sagu*, *Oreodoxa regia*, *Phoenix canariensis*, *Phoenix dactylifera*, *Phoenix theophrasti*, *Phoenix sylvestris*, *Sabal umbraculifera*, *Trachycarpus fortunei* a *Washingtonia* spp.,
- b) „místem produkce“ jakýkoliv provoz nebo soubor polí, využívaný jako samostatná výrobní či hospodářská jednotka,
- c) „vymezeným územím“ území v EU, ve kterém byl potvrzen výskyt nosatce a které zahrnuje zamořenou a nárazníkovou zónu,

- d) „zamořenou zónou“ území, v němž byl potvrzen výskyt nosatce a které zahrnuje všechny rostliny vykazující příznaky napadení způsobené nosatcem a, pokud je lze stanovit, také všechny rostliny, jež náležely v době pěstování ke stejné partii,
- e) „narázníkovou zónou“ území do vzdálenosti nejméně 10 km od hranice zamořené zóny.

Čl. 2

Zákaz zavlékání a rozšiřování

V souladu s rozhodnutím Evropské komise 2007/365/ES o dočasných mimořádných opatřeních proti zavlékání organismu *Rhynchophorus ferrugineus* (Olivier) do Společenství a proti jeho rozšiřování na území Společenství ze dne 25.5.2007, ve znění rozhodnutí Evropské komise 2010/467/EU ze dne 17.8.2010 a podle § 7 odst. 3 písm. a) a odst. 4 zákona stanovuje SRS opatření proti zavlékání a rozšiřování nosatce *Rhynchophorus ferrugineus* uvedená v čl. 3, 4 a 5 tohoto nařízení.

Čl. 3

Opatření při dovozu náchylných rostlin

1) Aniž by byla dotčena ustanovení § 21 odst. 1) zákona, kontroluje se při dovozní rostlinolékařské kontrole náchylných rostlin, dovážených ze třetích zemí, i výskyt nosatce, a tyto rostliny mohou být propuštěny do celního režimu volného oběhu, aktivního a pasivního zušlechťovacího styku, přepracování pod celním dohledem a dočasného použití, jakož i do celního režimu volného oběhu v souvislosti s ukončením režimu pasivního zušlechťovacího styku, nejsou-li napadeny nosatcem.

2) Aniž by byla dotčena ustanovení přílohy č. 3 části A bodu 17. a přílohy č. 4 části A oddílu I bodů 37. a 37.1. vyhlášky č. 215/2008 Sb., o opatřeních proti zavlékání a rozšiřování škodlivých organismů rostlin a rostlinných produktů, ve znění pozdějších předpisů, musí být náchylné rostliny pocházející ze třetích zemí opatřeny rostlinolékařským osvědčením podle § 23 zákona, které v kolonce „dodatkové prohlášení“ potvrzuje, že náchylné rostliny, včetně rostlin odebraných z přírodních stanovišť:

- a) byly trvale pěstovány v zemi, ve které není znám výskyt nosatce, nebo
- b) byly trvale pěstovány v oblasti prosté nosatce, stanovené v zemi původu státní organizací ochrany rostlin v souladu s příslušnými mezinárodními standardy pro fytosanitární opatření, přijatými podle Mezinárodní úmluvy o ochraně rostlin, revidované a schválené rezolucí 12/97 z 29. zasedání Konference Organizace spojených národů pro výživu a zemědělství (FAO) v listopadu 1997 (dále jen „mezinárodní standardy pro fytosanitární opatření“). Název oblasti prosté nosatce musí být uveden v kolonce „místo původu“ v rostlinolékařském osvědčení; nebo
- c) byly pěstovány po dobu alespoň jednoho roku před vývozem v místě produkce:
 - i. které je registrováno státní organizací ochrany rostlin země původu a tato organizace nad ním vykonává úřední dohled a
 - ii. kde byly umístěny v prostoru zcela zajištěném proti průniku nosatce buď fyzickou zábranou, nebo vhodným preventivním ošetřováním a
 - iii. kde byly při úředních kontrolách prováděných alespoň jednou za tři měsíce a bezprostředně před vývozem shledány prostými příznaky napadení nosatcem.

Čl. 4

Opatření při přemísťování náchylných rostlin, jejich pěstování a uvádění na trh

- 1) Náchylné rostliny pocházející z EU nebo dovezené do EU v souladu s čl. 3 mohou být přemísťovány v EU pouze s přiloženým rostlinolékařským pasem ve smyslu § 2 odst. 1 písm. n) zákona a jen pokud byly pěstovány:
 - a) trvale v členském státu EU nebo ve třetí zemi, ve kterých není znám výskyt nosatce, nebo
 - b) trvale v místě produkce v oblasti prosté nosatce, stanovené odpovědným úředním orgánem ve členském státu EU nebo státní organizací ochrany rostlin ve třetí zemi v souladu s příslušnými mezinárodními standardy pro fytosanitární opatření, nebo
 - c) v místě produkce ve členském státu EU v období dvou let před přemístěním, během kterého:
 - i. byly umístěny v prostoru zcela zajištěném proti průniku nosatce buď fyzickou zábranou, nebo vhodným preventivním ošetřováním rostlin, a
 - ii. byly během úředních kontrol prováděných alespoň jednou za tři měsíce shledány prostými příznaky napadení nosatcem,nebo
 - d) v případě, že byly dovezeny v souladu s čl. 3 písm. c), byly po dovozu do EU před dalším přemístěním pěstovány v místě produkce ve členském státu EU v období alespoň jednoho roku, během kterého:
 - i. byly umístěny v prostoru zcela fyzicky zajištěném proti průniku anebo rozšíření nosatce a
 - ii. byly během úředních kontrol prováděných alespoň jednou za tři měsíce shledány prostými příznaky napadení nosatcem.
- 2) Na podnikající fyzickou nebo právnickou osobu, která pěstuje a uvádí na trh náchylné rostliny, se vztahuje povinnost registrace podle § 12 odst. 1 písm. a) zákona

Čl. 5

Opatření ve vymezeném území

- 1) Při zjištění výskytu nosatce vymezí SRS území, ve kterém se provádějí mimořádná rostlinolékařská opatření. Hranice zamořené a nárazníkové zóny ve vymezeném území stanoví SRS na základě prokázaných údajů o biologii nosatce, stupni jeho zamoření, ročním období a rozsahu rozšíření náchylných rostlin v daném území.

V případě, že by se některé nárazníkové zóny překrývaly nebo si byly zeměpisně blízké, SRS stanoví širší vymezené území, které by zahrnovalo příslušná vymezená území a území mezi nimi.
- 2) Pokud se výskyt nosatce potvrdí mimo zamořenou zónu, hranice vymezených území se v souladu s tím změní.
- 3) Ve vymezeném území nařídí SRS mimořádná rostlinolékařská opatření, která zahrnují:
 - a) vhodná opatření s cílem eradikovat nosatce, včetně:

- zničení napadených náchylných rostlin,
 - opatření k zabránění jakéhokoli rozšíření nosatce během ničení napadených rostlin pomocí chemického ošetření bezprostředního okolí,
 - vhodného ošetření napadených náchylných rostlin,
 - v případě potřeby hromadného použití feromonových lapačů v zamořených oblastech,
 - v případě potřeby nahrazení náchylných rostlin nenáchylnými rostlinami,
 - jakéhokoli jiného opatření, které může přispět k eradikaci nosatce,
- b) opatření k intenzivnímu monitorování výskytu nosatce prostřednictvím vhodných prohlídek a metod, včetně využití feromonových lapačů alespoň v zamořených oblastech,
- c) pokud je to nezbytné, specifická opatření k řešení jakékoliv konkrétní situace nebo komplikace, u níž lze logicky předpokládat, že bude bránit, brzdit nebo zpožďovat provádění určitého opatření, zejména pokud jde o přístupnost a zajištění adekvátní eradikace všech náchylných rostlin napadených nebo podezřelých z napadení bez ohledu na jejich umístění, veřejné či soukromé vlastnictví nebo osobu či subjekt, který je za ně odpovědný.
- 4) Odchylně od výše uvedeného je možné postupovat jedině v případě, že se na základě výsledků průzkumu SRS, zaměřeného na sledování výskytu nosatce, nebo na základě informací z jiného členského státu, nebo na základě informací z jiných zdrojů potvrdí, že:
- a) napadení bylo zjištěno pouze u rostlin patřících do jedné zásilky náchylných rostlin a v území o poloměru 10 km kolem těchto napadených rostlin a nosatec se v daném území dříve nevyskytoval,
- b) tato zásilka byla dodána do daného území před méně než 5 měsíci a byla zamořena již před dodáním a
- c) s ohledem na uznávané vědecké zásady, biologii uvedeného organismu, stupeň zamoření, roční období a konkrétní distribuci náchylných rostlin po území České republiky se nevyskytlo žádné riziko rozšíření nosatce od doby dodání zamořené zásilky do daného území.

Čl. 6

Oznamovací povinnost

Fyzickým a právnickým osobám se ukládá podle § 9 zákona povinnost bezodkladně ohlásit SRS všechny případy výskytu nebo podezření z výskytu nosatce. Za podezření z výskytu se přitom považuje zjištění příznaků podobných příznakům napadení popsáným v příloze, která je nedílnou součástí tohoto nařízení.

Čl. 7

Poučení o nosatci *Rhynchophorus ferrugineus*

Nosatec *Rhynchophorus ferrugineus* patří mezi nebezpečné škůdce palem jak z hlediska produkčního (např. produkce kokosových ořechů, datlí) tak i estetického (palmy pěstované pro okrasné účely). Představuje značné riziko pro všechny oblasti s výskytem rostlin z čeledi Palmae (především oblasti, kde jsou tyto rostliny hospodářsky využívány). Oblastí přirozeného výskytu nosatce je Asie, odkud byl zavlečen do Evropy. V devadesátých letech minulého století byl nejprve zjištěn ve Španělsku a postupně i v dalších zemích ve

středomořské oblasti. V důsledku zavlečení škůdce na území EU vydala Evropská komise dne 25. května 2007 rozhodnutí 2007/365/ES o dočasných mimořádných opatřeních proti zavlékání organismu *Rhynchophorus ferrugineus* do Společenství a proti jeho rozšiřování na území Společenství, které je závazné pro členské státy EU. Toto rozhodnutí bylo naposledy změněno rozhodnutím Komise 2010/467/EU ze dne 17. srpna 2010. V souvislosti s tím se mění i nařízení SRS.

K datu vydání tohoto nařízení nebylo na území České republiky vymezeno žádné území k provádění mimořádných rostlinolékařských opatření proti nosatci, neboť výskyt nosatce nebyl na území České republiky nikdy zjištěn, což je potvrzeno i výsledky průzkumu, každoročně prováděného SRS. Existuje ale riziko zavlečení nosatce do míst produkce ve sklenících, do skleníků botanických zahrad apod.

Nosatec se na kratší vzdálenosti šíří přelety dospělých brouků, na delší vzdálenosti zejména prostřednictvím mezinárodního obchodu s náchylnými hostitelskými rostlinami. Proto byly pro celou EU stanoveny požadavky na úřední garance nepřítomnosti nosatce v místech produkce těchto rostlin na území EU, resp. třetích zemí, odkud mohou být tyto rostliny dodávány, resp. dováženy, a byla stanovena opatření, která mají členské státy přijmout při zjištění výskytu nosatce.

Při dovozu zásilek náchylných hostitelských rostlin ze třetích zemí je k zabránění dalšího šíření nosatce nutné podrobit tyto zásilky dovozní rostlinolékařské kontrole, cílené na zjištění případné přítomnosti nosatce, aby mohly být případné zásilky s jeho výskytem včas odhaleny.

Čl. 8

Sankce

Za porušení povinností stanovených tímto nařízením lze uložit pokutu fyzickým osobám podle ustanovení § 79d odst. 1 písm. a) nebo c) zákona do výše 50 000 Kč, nebo právnických osobám a fyzickým osobám podnikajícím podle ustanovení § 79h odst. 1 písm. a), b) nebo c) zákona do výše 1 500 000 Kč.

Čl. 9

Zrušovací ustanovení

Ruší se „Nařízení SRS o mimořádných rostlinolékařských opatřeních k ochraně proti zavlečení a šíření nosatce *Rhynchophorus ferrugineus* (Olivier)“, vydané pod č.j.: SRS 026285/2008 dne 6.1.2009.

Čl. 10

Účinnost

Toto nařízení nabývá účinnosti dnem vyvěšení na úřední desce Ministerstva zemědělství a jeho platnost bude přezkoumána nejpozději do dvou let ode dne nabytí účinnosti.

Bc. Zdeněk Mach
ředitel Státní rostlinolékařské správy

Datum vyvěšení na úřední desce SRS: 5. 12. 2011

Datum vyvěšení na úřední desce MZe: 5. 12. 2011

Datum sejmutí z úřední desky SRS: 19. 12. 2011

Datum sejmutí z úřední desky MZe: 19. 12. 2011

PŘÍLOHA K NAŘÍZENÍ č. j.: SRS 008930/20011

Popis nosatce *Rhynchophorus ferrugineus* a příznaky napadení hostitelských rostlin

Synonyma: *Calandra ferruginea* (Fabricius), *Curculio ferrugineus* (Olivier), *Rhynchophorus signaticollis* (Chevrolat)

Anglický název: Red Palm Weevil – RPW

Španělský název: Picudo asiático de la palma

Francouzský název: Charançon asiatique du palmier

Německý název: Indomalaiischer Palmen-Rüssler

EPPO kód: RHYCFE

Taxonomické zařazení: Coleoptera, Dryophthoridae

Rhynchophorus ferrugineus (Olivier) je nosatec z čeledi Dryophthoridae (dříve Curculionidae). Oblastí jeho přirozeného výskytu je Asie, odkud byl zavlečen do Evropy. V devadesátých letech minulého století byl nejprve zjištěn ve Španělsku a postupně i v dalších zemích ve středomořské oblasti (Itálie – 2004, Řecko – 2005, Francie – 2006). Nosatec *Rhynchophorus ferrugineus* patří mezi nebezpečné škůdce palem. Ve středomořské oblasti jsou ohroženy především druhy *Phoenix dactylifera* a *P. canariensis*.

Geografické rozšíření

Asie: Bahrajn, Bangladéš, Barma, Čína, Filipíny, Gruzie, Indie, Indonésie, Irák, Írán, Izrael, Japonsko, Jordánsko, Kambodža, Katar, Kuvajt, Laos, Malajsie, Omán, Pákistán, Saudská Arábie, Singapur, Sýrie, Spojené arabské emiráty, Srí Lanka, Tchaj-wan, Thajsko, Turecko, Vietnam

Afrika: Alžírsko, Egypt, Libye, Maroko, Kanárské ostrovy

Amerika: USA (Kalifornie), Střední Amerika – Nizozemské Antily

Oceánie: Austrálie, Papua – Nová Guinea, Polynésie (Samoa), Šalamounovy ostrovy, Vanuatu

Evropa: V Evropě je nosatec omezeně rozšířen nebo byly zaznamenány sporadické výskyty v Albánii, Francii, Itálii, Kypru, Maltě, Portugalsku, Řecku, Slovinsku, Španělsku.

Hostitelské rostliny

Do okruhu hostitelských rostlin patří palmy (Palmae).

Biologie

Nosatec *Rhynchophorus ferrugineus* je robustní druh (dospělci měří 2–4 cm, larva až 5 cm). Samička nosatce klade v průměru 204 bílých lesklých vajíček do drobných poranění na kmenu palem či do bází řapíků. Larvální období trvá 36–78 dnů, průměrně 55 dnů (larva vytváří sedm instarů). Žír larev probíhá uvnitř kmene palem. U starších palem jsou larvy nacházeny častěji v blízkosti vegetačního vrcholu. Kompletní životní cyklus nosatce od vajíčka po výlet dospělého trvá v průměru 82 dnů. Nosatec *Rhynchophorus ferrugineus* mívá tři generace ročně. Dospělci se dožívají 2–3 měsíců, bez ohledu na pohlaví. Dospělí brouci jsou aktivní zejména ve dne a jsou schopni přeletů za zdrojem potravy do vzdálenosti nejméně 900 m.

Příznaky napadení

Poškození vzniká především žírem larev ve kmeni a bázích řapíků, následkem čehož rostliny chřadnou a odumírají. Příznaky jsou zpravidla znatelné, až když jsou palmy vážně poškozeny. Na přítomnost škůdce ukazují otvory ve kmeni nebo v bázích řapíků, ze kterých jsou vytlačovány drtinky, což může být doprovázeno též výtokem hnědé viskózní tekutiny. Při přiložení ucha ke kmeni palmy je slyšet chroustavý zvuk, který larvy vydávají při žíru. Konečnou fází poškození je usychání listů a postupně celé koruny.

Odkazy na fotografie nosatce *Rhynchophorus ferrugineus* a příznaků poškození jím způsobeného

- Dospělci nosatce *Rhynchophorus ferrugineus*

http://www.accioecologista-agro.org/IMG/jpg_picudo.jpg

<http://www.iberia-natur.com/en/insekten/palmr.html>

<http://www.biolib.cz/cz/taxon/id248618/>

- Larvální stadium

http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/8/8d/Rhynchophorus_ferrugineus_larva.JPG

http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/a/a7/Rhynchophorus_ferrugineus_larvae.JPG

- Poškození způsobené nosatcem *Rhynchophorus ferrugineus*

<http://www.cespevi.it/pic/Rhynco1.jpg>

http://photos.eppo.org/albums/pests/Insects/Rhynchophorus_ferrugineus__RHYCFE_/RHYCFE_19.jpg

- Více obrázků na:

[http://images.google.cz/images?](http://images.google.cz/images?hl=cs&lr=&um=1&q=rhynchophorus+ferrugineus&sa=N&start=21&ndsp=21&biw=1440&bih=703)

[hl=cs&lr=&um=1&q=rhynchophorus+ferrugineus&sa=N&start=21&ndsp=21&biw=1440&bih=703](http://images.google.cz/images?hl=cs&lr=&um=1&q=rhynchophorus+ferrugineus&sa=N&start=21&ndsp=21&biw=1440&bih=703)